

Základní příjem jako kulturní impulz

Filmová esej. Autoři: Daniel Háni a Enno Schmidt

Přepis českých titulků.

1. Co je základní příjem? :: 0:07

Příjem je jako vzduch pod křídly. V podobě základního příjmu by se stal občanským právem. Vítejte na Zemi!

Příjem má dnes každý – větší či menší. Jinak by vůbec nemohl žít.

Otázkou je: Za jakých podmínek? JAK dnes člověk získává svůj příjem?

Čtyři z deseti Němců dostávají příjem za to, že se věnují placené práci. To je práce, jíž si člověk vydělává na živobytí. Výdělečná práce. Přibližně tři z deseti obdrží příjem od svých příbuzných. To jsou především děti a mladiství. Dva z deseti žijí z renty nebo ze svého důchodu. A méně než jeden z deseti žije z podpory v nezaměstnanosti nebo ze sociálních dávek. Všechny příjmy pocházejí z výsledků hospodaření. Ale jen 41% obyvatel se při tom věnuje výdělečné činnosti. Všichni ostatní mají jiné příjmy. Takzvané transferové příjmy – příjmy, které nejsou bezprostředně spojené s prací. Základní příjem by nám tedy nemusel být tolik cizí. Cizí je nám jeho nepodmíněnost. Nakolik jsou však podmínky získávání příjmu přiměřené dnešní době?

Prof. Peter Ulrich (Institut pro hospodářskou etiku, Univerzita St. Galen): Pokud nechceme být zcela naivní, měli bychom vycházet z toho, že pracovní trh v budoucnu pravděpodobně nebude schopen začlenit všechny obyvatele do společnosti. A odmítneme-li uvažovat o myšlence základního příjmu, vede nás to nutně k tomu, abychom vše sázeli na jedinou kartu: na hospodářský růst, na hospodářský růst za každou cenu. A tak je tomu právě dnes v reálné politice. Od krajní pravice až po krajní levice a nazpátek všichni stále ještě volají po hospodářském růstu. To znamená, že uvažujeme kvantitativně a snižujeme si tak šanci navrhnout kvalitativně nové a hodnotnější modely organizace naší společnosti.

* Ani hospodářský růst dnes ovšem nemusí vést k vytvoření většího počtu pracovních míst. Celkově je to právě naopak. Hospodářský růst ovšem vyžaduje, aby tu existovala koupěschopná poptávka. To znamená, že lidé mají v kapse peníze. Co si o nepodmíněném základním příjmu myslí Klaus Wellershof, hlavní ekonom největší světové společnosti pro správu majetku a zároveň jedné z největších bank světa?

Klaus Wellershof: Nepodmíněná podpora lidí? To je princip, o kterém věřím, že se časem prosadí a že se prosadit musí, přestože to nebude snadné - s ohledem na množství našich nároků.

* A o jaké nároky jde? Možná na zachování počtu pracovních míst. To žádají všichni politici. Jde při tom ale o práci? Nebo o daňové příjmy? Nebo o to, aby co nejméně lidí žilo ze sociálních dávek a zabránilo se tak explozi státních výdajů?

Prof. Peter Ulrich: Původcem této exploze výdajů ale není „zlý stát“. Jde o logický důsledek naší představy „ekonomického úspěchu“.

* Podstatou takového ekonomického úspěchu je racionalizace. Ta se uskutečňuje i před dveřmi vašeho domu. Tak, jak příběh ekonomického úspěchu pokračuje, staví nás před otázku (viz tabule): Co byste dělali, kdybyste se už nemuseli starat o svůj příjem? Tato otázka se vynořuje i v souvislosti s myšlenkou základního příjmu. Existují různé modely základního příjmu. Všem je společná definice iniciativy Netzwerk Grundeinkommen: Základní příjem je příjem, který je nepodmíněně poskytován každému příslušníkovi určitého (politického) společenství. Zahrnuje čtyři kritéria:

- 1) Zajišťuje existenci a umožňuje podílet se na společenském dění.
- 2) Jde o individuální právní nárok.
- 3) Vyplácí se bez prokazování potřeby.
- 4) Nevyplývá z něj povinnost pracovat.

Neztrácejme však kontakt s realitou. Základní příjem neznamená pro každého více peněz. Nejde o peníze, které by člověku jen tak spadly shůry a měl je navíc, ale o sumu, která vrůstá do stávajícího příjmu. Příjem z výdělečné

práce se zmenší. Celková výše příjmu se nezmění, změní se ale její složení (modře: výdělek, béžová: základní příjem). Základní příjem je jiný druh příjmu. Není to minimální mzda. Není to platba „za něco“. Není vázaný na práci. Váže se na osobu! – při všech změnách.

Dr. Sascha Libermann (sociolog, Frankfurt n. M.): Na rozdíl od komunizmu, který potlačuje jednotlivce, a tržního liberalizmu, který chce nechat jednotlivce odkázaného na sebe sama, poskytuje základní příjem zabezpečení umožňující jednotlivci, aby se rozhodoval co nejsvobodněji. A to je možné jen tehdy, má-li zaručený příjem. Ten musí být samozřejmě tak vysoký, aby bylo opravdu možné se práce na výdělek zřeknout.

* Zřeknout se (verzichten) - je předpokladem toho, abychom se mohli setkávat svobodně a jako rovnocenní. Většina těch, kdo jsou dnes odkázáni na sociální pomoc, by na ní se základním příjmem odkázáni nebyli. Základní příjem nahrazuje státní transferové platby – až do své výše. Jenom tam, kde je sociální pomoc potřebná ve výši větší, zůstane zachovaná v částce, která přesahuje základní příjem.

Víc peněz v kapse budou mít se základním příjmem jen ti, kteří dnes mají méně. To jsou především děti a mládež. To znamená rodiny. Dále příjemci příliš nízkých důchodů, zaměstnanci a samostatně výdělečně činné osoby s nízkým platem. Základní příjem odstraňuje chudobu a stabilizuje střední vrstvu prostřednictvím zabezpečení existenčního východiska. Odstraňuje strach ze stáří.

Nejsou to peníze, které jedni dávají druhým, a potom nad nimi vynášejí soudy. Není to dodatečná pomoc v nouzi, ale perspektiva, a to pro všechny. Základní příjem nepředpokládá lepšího člověka. A neřeší potíže a problémy. – Neřeší je penězi. Umožňuje však více řešení – prostřednictvím lidí.

2. Když se Země stala kulatou :: 8:40

Thomas Paine jako první zavedl do ústavy lidská práva a je jedním ze zakladatelů Spojených států amerických. Název „United States of America“ pochází od něj. Svým spisem *Common Sense*, česky *Zdravý rozum*, inicioval proces vyhlášení nezávislosti severoamerických kolonií na Britském království. Jeho myšlenky měly velký vliv na první demokratickou ústavu světa. „Pokládáme za jisté tyto pravdy, že všichni lidé byli stvořeni jako rovní, že je Stvořitel obdařil určitými nezadatelnými právy, mezi která patří život, svoboda a touha po blaženosti.“ *Rights of Man - Lidská práva*. Pro tehdejší dobu cosi nehorázného. Pro tu dnešní ovšem také!

Stejná práva pro každého člověka, jen proto, že je člověkem! To je snad naprostý nesmysl. Práva přece náleží jen těm, kteří mají majetek. Ti ostatní by stejně nevěděli, co s nimi – jen by začali být drzí! Lidská práva? Vždyť to by potom znamenalo i zrušení otroctví! A kdo nám potom bude sloužit? Kdo udělá to velké množství neoblíbené, těžké práce, za kterou není poskytován plat ani uznání? Takové obavy můžeme mít i dnes. Například u základního příjmu: hospodářství zkolabuje, ve společnosti vypukne chaos.

Mnohem horší to však bylo tehdy, když se Země stala kulatou. Církev dlouho trvala na tom, že Země je plochá deska. Ta byla obklopená vodami chaosu. A kdo se odvážil příliš blízko k okraji, mohl do nich přepadnout. Nad Zemí se klenuly pevné klenby, na nichž měly své místo hvězdy. A za nimi sféry, kde přebývaly mocnosti, které v člověku vyvolávaly naději i strach. Tak se dnes díváme na peníze a hospodářskou sféru. Na tom, že Země je

plochá deska záviselo vše, co tvořilo obraz světa, co zajišťovalo pořádek a bezpečí. A tak zakouší každá doba vždy znovu, že Země je plochá a kdosi sedí nahoře nad ní. Vždyť jak by to vůbec mohlo být, že by Země byla kulatá? Když se kulatou ale nakonec přece jen stala, pořád byla přirozeně ve středu vesmíru a rozhodně se neotáčela kolem své osy. To ale značně komplikovalo znázorňování zákonitostí pohybu planet. Při něm totiž záleží právě na tom, kam člověk umístí své pozorovací stanoviště.

A tak je to i se základním příjmem. Komplikovaný je jen tehdy, když nic nevím o svém vlastním pohybu. Jakmile vykročím z toho, co беру jako svět daný a hotový, včetně patričních ideologií, octnu se brzo "na kraji světa". To, co je za ním, bude vyhlížet nepochopitelně či nerozumně. Jednodušší bude vyjít od samotného člověka a toho, kam směřuje. Každý systém se utvrzuje ve své správnosti a sám ze sebe se není schopen proměnit v systém jiný. Toho je schopen jedině člověk!!

3. Jsem skeptický – argumenty a protiargumenty :: 12:05

Margit Appel (Katolická sociální akademie, Vídeň): Základní příjem je v Rakousku, ve Švýcarsku a v Německu tématem, o kterém se diskutuje.

Gabriele Fischer (šéfredaktorka „Brand eins“, Hamburg): Myslím, že to souvisí i s tím, že na něj dozrál čas.

Justus Wittich (Ekonom, Frankfurt n. M.): Člověku vrátí jeho důstojnost.

Margit Appel: A neváže se na společenskou pomoc chudým.

Wolf Lotter (hospodářský novinář, Hamburg): Základní příjem působí především proti eskalaci sociálního napětí, které tu dnes máme.

Michaela Schmoezer (Spolek pro zpomalení času, Univerzita Klagenfurt): Dnes mají pracovní místo mnozí ti, kdo vlastně pracovat nechťejí. Říkáme, že nás připravují o pracovní místa. A bez práce je mnoho dalších, kteří pracovat chtějí. Tedy, že je to na mém rozhodnutí, že mohu říct: chci nebo nechci – a právě tím se věci pohnou.

Bettina Dieterle: Když o tom tak uvažuji, je pro mě nejpoutavější ta věc, že na konci života už nebudu mít výmluvu: Co jsem chtěla udělat, jsem neudělala, jelikož jsem si to nemohla dovolit!

(Z pléna: Ano, už žádné alibi.)

Götz W. Werner (dm-drogerie, Univerzita Karlsruhe) v univ. posluchárně: Kdo zde studuje jen proto, že to chtěli jeho rodiče? V jaké společnosti chceme žít?

Takže, nemáte-li otázky, můžete hned spustit své počítače.

Justus Wittich: Začaly by pučet iniciativy.

Muž na zastávce: Tedy, já jsem skeptický. Jsem velmi skeptický. Myslím si totiž, že pokud by to bylo zavedeno, tak zkrátka motivace k práci klesne na nulu. Klesne na nulu.

Martin Hafen (Vysoká odborná škola pro sociální práce, Luzern): Práce pro výdělek zvyšuje nemocnost, protože doba na její vykonávání – empiricky se to dá velice jednoduše doložit – se neustále zkracuje.

Wolf Lotter: Podstatné je, že základní příjem vede ke svobodnější společnosti. To je při tom rozhodující. Zbavuje lidi závislosti a přispívá k jejich větší samostatnosti.

Muž na zastávce: Potom by samozřejmě vyvstala i otázka: Jak to financovat? Protože, nějak se to zaplatit musí.

Justus Wittich: Jako národohospodář to umím spočítat, že to jde (financovat).

Wolf Lotter: Mimořádně vysoké nároky klade to, že každý se s tím musí naučit zacházet. To je na věci to velké. A tady jsme na úplném začátku. Nikoli u otázky, zda to lze financovat. Financovatelnost je zaručená. Svoboda je těžkou školou.

* Hrůzostrašných vizí 21. století je spousta. Noviny jsou jich plné a naše hlavy také. Základní příjem je první pozitivní vizí 21. století. Nejde o nějaké velké, světodějně téma, kterého bychom se mohli účastnit jen jako diváci. To téma se týká nás všech, protože každému z nás dává větší možnost, aby nechal toho, za co nechce být zodpovědný, a dělal to, co skutečně dělat chce.

Nebo nám hrozí, že mnozí potom zůstanou jen tak doma? Že potom už nikdo nebude pracovat? Kola se zastaví jako při dlouhodobé stávce. Vedoucí odejdou na trvalou dovolenou. A zodpovědnost? V nedohlednu. Nikdo už nevesluje. Nikdo už se nebifluje. Univerzity – úplně prázdné? Nepodkopává základní příjem motivaci k získávání vyšší kvalifikace? Kdo by ze sebe dělal lidský kapitál, když nemusí? Přitom podnikům už dnes chybějí kvalifikovaní pracovníci! Jaký bude další osud hospodářství?

Roland Blaschke (Netzwerk Grundeinkommen): Nejvíc mě pobuřuje fakt, že se úplně ztratilo porozumění pro to, na co tu vlastně ekonomika nebo hospodářství jsou. Že je to jedna z oblastí lidského soužití, jejíž úlohou je umožňovat život, vytvářet pro nás dobré věci, kterými můžeme disponovat. Tento způsob myšlení se úplně vytratil. Z hospodářství se stal samostatný mechanismus, který sleduje zcela jiné cíle. Cíle, které už sotva mají něco společné s lidským životem. Který je dokonce schopný lidský život zničit.

Muž na zastávce: Navzdory všemu jsem pevně přesvědčený, že potřebujeme systém, kde se za výkon platí a dobrá práce je odměněna. A systém, kde jsou všichni placeni stejně nebo dostávají stejný základní příjem, by vedl k tomu, že by se nakonec celá společnost, založená na podávání výkonu, zhroutila.

* Placené výkony v Německu za rok 2001: 56 miliard hodin výtěžné práce.

Neplacené výkony: 96 miliard pracovních hodin - práce v domácnosti, rodičovská péče a občanská angažovanost.

Základní příjem by vůbec nebránil tomu, aby se za práci platilo. Otázka je spíše: Jak je třeba vést lidi, pokud je už nelze tak významně motivovat penězi ani ve firmách, ani ve společnosti, když je to, co lidé dělají, méně určené příjmem? Co bude člověk dělat, když o tom bude rozhodovat sám? Všichni budou vylehávat na koupalištích? Na ulicích budou kupy odpadků a o parky se budou starat důchodci? Nepodryvá základní příjem společnost založenou na výkonu, pocit samostatnosti, radost z vlastního úspěchu? Nemí to i tak trochu nudné, že každý už příjem má? Může to být dobré ještě tak pro staré hipíky nebo waldorfské žáky, kteří si myslí, že člověk je od přírody dobrý. Vždyť člověk je i zvíře! A nechce nějaký základní příjem, ale spíš lovecký revír. Raději počkejme a uvidíme, co nám přinesou nové trhy.

Venku přede dveřmi. I takto žije mnoho lidí. Bez přístupu k prostřeným stolům. Vedl by základní příjem ke sblížení lidí? Nebo by přispěl k ještě hlubšímu rozdělení společnosti na chudé a bohaté? Lukrativní pracovní

místa, drahé vzdělání a neomezené používání kapitálu pro jedny, zatímco druzí se přizpůsobí základnímu příjmu, budou se oddávat svým nadějím, věnovat se zálibám, za 2 eura na hodinu si ještě něco přivydělají a u důležitých věcí nebudou dále překážet.

Zneužit lze i základní příjem, když se stanoví v takové výši, která nestačí na živobytí. A když se kvůli němu všechny sociální dávky zruší. To potom donutí k práci každého. Bez výjimky. Za mzdy jako v Číně a bez toho, aby základní příjem člověku umožňoval pracovní nabídku odmítnout. A když se navíc vyplácení zkomplikuje prostřednictvím různých zdrojů, zvláštních modelů, protiplnění a podmínek, dostaneme přibližně stejnou situaci jako dnes, jenom ještě vyostřenější.

Základní příjem je možné zneužít, když

- se stanoví v nedostatečné výši
- následně se všechny sociální dávky zruší
- nadále se bude vázat na podmínky

4. Od práce k práci; korunovace na hlavním nádraží :: 20:10

„Kdo nechce pracovat, ať nejí“, řekl apoštol Pavel. A měl na mysli ty, kteří ničím nejsou společností ku prospěchu. „Je-li pro ně spása už tak velmi blízko“, říká Pavel, že přestali pracovat, tak ať rovnou přestanou i jíst.“ On ještě měl smysl pro humor, jiní už ne. Zde chovance vytáhli v koši pod strop nad jídelní stůl. Nedostanou nic, protože málo pracovali. Odpírání jídla. Všechny pravidla se stávají děsivými, když se z nich vytratí duch.

Katja Kipping (poslankyně Bundestagu): Diskuze o základním příjmu mají v první řadě za úkol skoncovat se starými myšlenkovými vzorci. Například s ideologií, že jen ten, kdo vykonává práci spojenou s výdělkem, má právo jíst. Diskuze o základním příjmu musí odstranit tento chybný způsob myšlení, že jen pokud člověk chodí do práce, přispívá k dobru společnosti. Vždyť přece existuje i taková placená práce, kde je to přesně naopak.

„Kdo nechce pracovat, ať také nejí.“ Tak jsme si to vtiskli do duší. Umělec Joseph Beuys napsal nové pravidlo: Kdo nechce myslet, letí z kola ven. Jídla totiž máme dostatek, i všeho dalšího zboží. Otázkou je jen, jak je to s prací.

Götz Werner: Práce na přírodních zdrojích, práce na hmotě a práce ve výrobě, ta díkybohu končí! Hospodářství má za úkol osvobodit lidi od práce!

* Hospodářství má za úkol osvobodit lidi od práce! S tím se v novinách nesetkáme. Osvobodit k čemu? Nenajdeme to ani v podnikatelských vizích. Propouštět spolupracovníky není pro nikoho lehké. Ale právě to se děje. A když to uznáme jako fakt, či dokonce jako úkol, stane se zřejmým něco jiného: Osvobodit od práce znamená také: osvobodit k práci. Že svoboda znamená jen dovolenou a volný čas, je představa člověka, který je ještě nesamostatný. (na plotě: Svobodu místo volného času.)

Co jsou to za pracovní místa, do kterých se investuje?

Götz Werner: Všechny investice do nových pracovních míst jsou zároveň racionalizačními opatřeními. Vyvíjejí se věci, které práci šetří. A nenajdete ani jednoho manažera, který řekne: Jak můžu udělat něco, co přinese víc práce?

* Jak můžu udělat něco, co přinese víc práce? Úkolem hospodářství je uspokojování potřeb; a to efektivním způsobem, kterým to dělá každý. Úkolem hospodářství tedy není zabezpečovat lidem práci. A na druhé straně, každý člověk má nějaké vlastní cíle, vlastní otázky a úkoly, a mnozí se jim nemohou věnovat, protože jim na to nestačí jejich příjem.

Götz Werner: Problémem naší společnosti je to, že mnoho lidí, kteří dnes mají pracovní místo, mají ve skutečnosti vlastně jen místo na pobírání příjmu.

* Mít místo jen na pobírání příjmu znamená, vykonávat nějakou činnost jen proto, aby z ní člověku plynul příjem, i když je to činnost, ve které nevidí smysl. Společensky je to problém, protože to přispívá k frustraci lidí a jejich chronickým onemocněním.

V Německu se cítí 12% zaměstnanců být na správném místě. To je o něco víc než každý desátý. Více než polovina, 54%, je se svou prací do určité míry nespokojená, vidí však i dobré aspekty. A 34% zaměstnanců je se svojí prací vysloveně nespokojených. To je přibližně každý třetí. Takzvaný boj o práci je bojem o příjem. A skutečným bojem o práci se člověk brání proti odnětí práce. Protože moje práce, to jsem já! Právo na přidělení práce však nemůže existovat. Neexistuje právo na povinnost. A neexistuje ani právo na to, být koupený. Právo na práci může být jen právem na takovou činnost, kterou někdo sám ze sebe chce a dělá. A tu člověku není možné ani přidělit, ani odejmout. Takové právo na práci si však vyžaduje právo na příjem.

Florian Lücke (Mecklenbursko): Jak to, že máme práci a pracovní úřad, ale nemáme žádný příjmový úřad?

* Mladý muž má na mysli, že má sice hodně práce, nemá ale žádný příjem. Jaké společenské důsledky by mohlo mít právo na příjem? Švýcarský sociolog Ueli Maeder uvádí několik hlavních bodů.

Prof. Ueli Maeder (sociolog a děkan Univerzity Basilej): Bylo by možné kriticky odlišit jednostranné a omezené zaměření se na výdělek a soustředit se na otázku smyslu: Co je vlastně v životě důležité? Lidem by to poskytlo oporu. Dodalo by jim to větší jistotu. Vytvořil by se prostor pro tvořivý rozlet. Vzrostla by spokojenost. Lidé by se nemuseli kontraproduktivně prosazovat s pomocí širokých loktů, nemuseli by být posedlí profitem na úkor druhých. Náš dnešní systém s jeho extrémní konkurencí nás totiž navádí k tomu, abychom obcházeli právě ty mechanismy, které posilují solidaritu.

* Tolik profesor sociologie. Jak to ale vidí ten, kdo jde právě z práce a uslyší o této myšlence poprvé?

Projektový vedoucí: To znamená, že všichni by měli stejný plat?

Redaktor: Nikoli, všichni budou vydělávat tolik, kolik vydělávají teď. Ale všichni by měli jako základ základní příjem.

Projektový vedoucí: Ale jen pokud pracují?

Redaktor: Ne, bez ohledu na cokoli.

Projektový vedoucí: Bez ohledu na cokoli?

Redaktor: Dostane to každý.

Projektový vedoucí: Ale pak jistě vyvstane otázka pracovní motivace. Když mám tak jako tak garantovaný výdělek, proč bych ještě chodil pracovat?

Redaktor: Jak by to bylo u vás osobně?

Projektový vedoucí: Já bych pracoval rád. Myslím, že sedět doma není k ničemu dobré. Mám rád svou práci, dělám ji rád, ale jsou určitě tací, které už pak k práci nepohnete.

* Kdyby existoval základní příjem, chodili byste ještě pracovat?

Spontánně odpovídá přibližně 60%: „Ano, beze změny.“

Přibližně 30% odpovídá: „Ano, ale už ne na plný úvazek“, nebo i: „Něco jiného než dnes.“

A přibližně 10% říká zcela otevřeně: „Nejprve bych se vyspal a pak by se vidělo jestli cestovat, starat se o druhé, ještě jednou studovat ...“

Kdyby existoval základní příjem, myslíte si, že ostatní by potom ještě pracovali?

Přibližně 80% odpovídá: „Ne, pravděpodobně by pak většinu nebylo možné přimět k práci.“

Co je to za práci, ke které je třeba být poháněný? Vlastní práce to určitě není. Tu člověk dělá sám od sebe. Kdo je tím poháněčem, co nás do ní žene? Takovou prací je každodenní úmorná dřina. A dětská práce. To vše bylo v minulosti úplně normální. I dnes ji nakupujeme. Jenom o tom přesně nevíme. Věci totiž pocházejí z Dálného Východu. Tam se nyní dělá množství takzvané špinavé práce. A i u nás ji rádi necháváme lidem odjinud. Bez dokladů, smluv a jakéhokoliv zabezpečení. Náhrada mzdy při nemoci?

Takzvaná špinavá práce není nutně špinavá sama o sobě, ale kvůli nízkému ohodnocení, nízké mzdě a špatným pracovním podmínkám. Je to často práce, která odstraňuje špínu jiných. Kdo dělá tuto práci špinavou?

Se základním příjmem může člověk říct také: „Ne!“ Ale kdo pak udělá tu špinavou práci? Jsou 3 možnosti:

1. Práci lépe zaplatit a vytvořit lepší podmínky
2. Automatizovat a racionalizovat
3. Udělat ji sám

Studentka herectví (Bern): Představila jsem si teď pokladní v hypermarketu. Práce ji asi příliš nebaví. Chodila by vůbec dál pracovat se základním příjmem?

* Zeptejme se tedy ženy za pokladnou.

Pokladní: Ano. Pracovala bych. Protože si neumím představit, že bych seděla doma a nic nedělala. I kdybych měla ten základní příjem 1000 Euro.

* To je jen takové číslo, 1000 Euro. Může to být i víc nebo méně.

Pokladní: Zaprvé, vůbec by mi to nestačilo. To se musím poctivě přiznat.

* Proto název „základní příjem“. Měl by stačit na to, co je potřeba k životu na kulturně přiměřené úrovni. Snaha vydělávat více peněz bude pro většinu stejně samozřejmá jako dnes. Ale zpět k pokladní. Že to není zrovna vysněné povolání?

Pokladní: Ano, lidé si stále myslí, že je to jen taková činnost u pokladny – ale člověk potká velké množství lidí a vždy záleží na tom, jaký je on sám. A já jsem vlastně velice otevřený člověk, nemám žádné problémy a zdá se mi to tu vcelku skvělé.

* Co byste dělal(a), kdyby o Váš příjem bylo postaráno? Na kartičce: To samé, ale lépe! Na jedné straně by se toho tedy zas tolik nezměnilo.

Pokladní: Bez práce bych být nemohla. To by pro mě bylo příliš nudné.

* Na druhé straně se však může ledacos změnit.

Studentka (Tessin): No ano, pak bych mohla i cestovat a vidět různé věci, což teď není možné. Musím se totiž učit, abych se připravila na zaměstnání. A ten stres se zaměstnáním – pro všechny je tak těžké najít si zaměstnání ... Člověk je tu, ale volná místa téměř žádná. Kdyby byl zaveden základní příjem, nebylo by to tak stresující.

Angelika Tischer (vyučuje budoucí pedagogy, Berlin): Člověk by pak nemusel žáky připravovat na to, že si za každou cenu budou muset nějak najít pracovní místo, které je pro ně vhodné - přitom všichni dobře víme, že ta tu už dlouho pro všechny nejsou – tato lež, která se tu dnes prezentuje ...

Philip Kovec (maturant z Berlína): Toto téma velice zajímá především mladé lidi, protože na školách právě dnes zjišťujeme, jak mnoho mladých trpí obavami z budoucnosti, a ve škole se už většinou připravují na nějaké povolání a volí menší zlo ze strachu, aby později nezůstali s prázdnými rukama. A v základním příjmu vidím možnost a šanci chopit se právě toho, co by člověk opravdu rád dělal a co je schopný dělat dobře.

Amael Kienlen (zemědělec): Vidím, že je s tím spojená krize, krize smyslu.

Roland Hügh (zemědělec v Porýní): Člověku to poskytnete čas a prostor na to, aby si věci mohl promyslet.

* A co by základní příjem znamenal pro práci?

Roland Hügh: Práce by se rozdělila mezi vícero lidí a znovu by jim přinášela větší uspokojení.

* A jak to bylo s tou krizí smyslu?

Amael Kienlen: Ano, já si myslím, že většinou žijeme ve velké iluzi. Žijeme na úkor přírody, na úkor budoucích generací, na úkor našich partnerů. Nechceme si přiznat, co pro nás dělají druzí. ... Tato závislost, toto bratrství - pokud to jasně nepřijmu, jsem dlužníkem svých bližních.

* Tolik k bratrství. A rovnost? V demokracii?

Katia Kipping (poslankyně): Pro mě má základní příjem i funkci jakéhosi demokratického paušálu.

Lidé budou méně vydíratelní, budou-li materiálně zabezpečeni. A to umožní rozvoj demokratické společnosti, ze které budou profitovat všichni, bohatí i chudí.

* A co umění?

Tony Rizzi (tanečník a choreograf, Frankfurt n. M.): I když nepracuji, když fyzicky nevytvářím nějaké dílo, přece jen stále pracuji. A v tom spočívá obtížnost umělecké práce: Dostaneš zapláceno i za období, kdy prostě žiješ a shromažďuješ ideje na nové dílo? Tedy i mimo dobu, kdy jsem přímo zapřažen ve studiu a pracuji na konkrétním díle. Tedy, jak financovat sám sebe, aby se ti vytvořil prostor pro inspiraci? Vždyť život je umění, v jistém smyslu.

* A jako nastávající matka?

Dominique Lüdi (herečka a nastávající matka, Basilej): To by bylo výborné, protože pak bych se mohla starat o dítě do té míry, jak bych ráda, aniž bych měla špatné svědomí. A to, co chci dělat, bych mohla dělat tak, jak to chci já a ne, jak to možná chce ten, kdo práci poskytuje. Myslím, že by to bylo velice dobré – právě v takové situaci.

* A když jednou dítě dospěje, se základním příjmem se může rychleji osamostatnit.

Je vůbec možné se základním příjmem dospět? Když člověk ví, že jeden příjem má tak jako tak jistý? Jak je to se základním příjmem a dospíváním?

Amael Kienlen: Nestrávil bych tolik času rebelováním. Možná bych se integroval a našel si místo ve společnosti mnohem snadněji, protože cena by nebyla tak vysoká, existenciálně vysoká. Méně bych se obával, že se budu muset vzdát toho nejdůležitějšího.

Renate Strub (zemědělkyně v Madiswil): Má to mnoho souvislostí, váže se na to velmi mnoho věcí, a mnohé tím lze vyřešit.

Götz Werner ve vlaku: Musíme se cítit stále zodpovědnější za všechno, co se ve světě děje. Nemůžeme se dnes izolovat od světa, který se tak zmenšil. Rozhodující je, aby lidé začali rozlišovat mezi pobíráním příjmu a prací, aby si vnitřně uvědomili, že příjem mám na to, abych mohl pracovat; a ne, že pracuji, abych dostal příjem. Osobně považuji základní příjem za jakýsi Archimédův bod, který povede k tomu, že následně budou nastolovány mnohé další otázky. Vznik velkého hnutí totiž nepodníme, budeme-li chtít pohnout s mnoha věcmi zároveň. Dále se dostaneme, jen pokud vsadíme na sílu jedince. Síla jedince, na té bude záležet.

* Korunovace na hlavním nádraží.

5. Může jít docela, to co „zásadně nejde“ :: 37:33

To, že by člověk mohl létat, bylo tisíce let jen utopií. Že to nejde, bylo vidět na těch, kteří to zkoušeli. Díky technice je to dnes samozřejmost.

Nebo hlasovací právo. Jak by společnost mohla fungovat, kdyby o ní spolurozhodoval každý t'ulpas? Kdyby prostý občan se svým omezeným rozhledem a svými pouze soukromými zájmy mohl spolurozhodovat o tom, co je dobré pro stát jako celek? A pak nám došlo ještě i to, že občané nejsou jen muži. Ale i ženy! Ženy – ty jsou přece příliš emocionální. Je třeba chránit se před tím, aby svým rozhodováním do všeho vnašely zmatek. Kdo by pak vykonával domácí práce? Všechno jsou to argumenty, které se používají znovu i proti základnímu příjmu. Ve Švýcarsku bylo volební právo žen zavedeno v roce 1971. Tři roky poté, co se uskutečnil let na Měsíc. A krátce před tím, než k tomu došlo, nikdo nepokládal za možné, že by taková vzpoura proti moci byla vůbec možná.

Daří se tedy docela dobře to, co je nemožné. Občan už dál není jen státem ovládaný "ovčanem". Obrátilo se to. Každý jednotlivce je politicky svrchovaný a pověřuje stát vládní mocí ve svobodných volbách a lidových hlasováních.

Práce už není jen to, co diktuje pracovní trh, člověk tu není pro hospodářství, ale obrací se to: Každý jednotlivce je hospodářsky svrchovaný a prací je mu to, v čem spatřuje svůj osobní úkol, se svobodnou příjmovou základnou, která jako právo přináleží každému.

Thomas More byl kancléřem anglického krále Jindřicha VIII. Vzepřel se tomu, že by měl sloužit vládě nepravosti a proto ho st'ali. V roce 1935 ho vyhlásili za svatého. A v roce 2000 ho papež Jan Pavel II vyhlásil za patrona vládců a politiků. Thomas More napsal Utopii, zprávu o cestě na vzdálený ostrov, kde vládli lepší poměry. Další autoři ho následovali. Od té doby mluvíme o utopiích.

U-topos znamená ne-místo nebo žádné místo.

Myšlenky o základním příjmu se objevují už v renesančních společenských utopiích. Utopie jsou takovým místem, které člověku umožňuje zjistit, kde se vlastně nachází.

Každá následující doba uskutečňuje to, o čem se předtím uvažovalo jen jako o idejích.

Osvícenství. Osvícenství znamená, že říkám nahlas, co vidím, co si sám myslím a pokládám za pravdivé, a nadto své poznatky zpřístupňuji ostatním.

Každá doba má své nové osvícenství. A na čem při tom záleží?

Daniele Ganser (historik, Univerzita Basilej): Tím nejdůležitějším je schopnost samostatného myšlení, samostatné analýzy, protože v přelomové fázi se staré myšlenkové vzorce, které byly převzaty od otce, matky, učitele, faráře nebo lékaře, najednou ukážou jako mylné nebo omezené, a člověk potom rychle musí objevit nějaký nový myšlenkový model, a také si ho musí sám před sebou obhájit. A to pak znamená, že člověk se učí důvěřovat tomu, co si sám myslí.

* Chceme-li vystoupit na Matterhorn, musíme myslet na to, abychom včas vstali. Kolem poledne totiž musíme být na vrcholku, aby nás při sestupu nezastihla tma a chlad. Každý Švýcar to ví. Ohledně spotřeby ropy jsme se všichni přihnali na vrchol, aniž by někdo promyslel, jak se dostaneme dolů. Zanedlouho dosáhneme ropného zlomu (Peak of Oil), vrcholu těžby ropy. A odtamtud to půjde prudce dolů. Plná zaměstnanost ve výdělečné práci je podobně dočasná a svůj vrchol už překročila.

Futurolog Jeremy Rifkin v roce 1995 předpovídal, v jakém rozsahu lze očekávat snížení plné zaměstnanosti. „Na zajištění tradičního průmyslu a na jeho udržení v chodu budeme v roce 2050 potřebovat asi 5% dospělého obyvatelstva. Ve všech zemích budou obvyklé farmy, továrny a kanceláře, v nichž nebudou téměř žádné pracovní síly.“ - Jeremy Rifkin

Rifkinovy prognózy jsou diskutabilní, ale nezformuloval je jen tak "z řídkého vzduchu". V roce 1982 se v USA vyrobilo 75 mil. tun oceli. Bylo k tomu zapotřebí 300.000 lidí. O 20 let později se vyrobilo 100 mil. tun oceli, stačila na to ovšem jen čtvrtina původního počtu zaměstnanců. Jistě, vytvořila se při tom i nová pracovní místa. Řekněme několik stovek míst - v poradenství a v oblasti vysoce specializovaných technologií.

A neplatí to jen pro klasickou výrobu, ale i pro mnohé služby. Internetová banka je extrémní příklad, který však zřetelně ukazuje současné vývojové tendence. Při stejné celkové výši vkladů, jakou má tradiční banka, potřebuje ta elektronická jen desetinu počtu zaměstnanců.

Tento vývoj se neomezuje na někdejší průmyslové státy, ale je všeobecný. V poměru k produkci klesá počet zaměstnanců celosvětově.

„Surovinou 21. století je kreativita.“ - Adrienne Goehler

Adrienne Goehler: Pracovní místa budoucnosti se budou velmi výrazně orientovat na profesní model umělců nebo publicistů, tedy žádné pevné zaměstnání, občas méně peněz, občas více, občas méně práce, občas víc, někdy sám, někdy v týmu, na dobu určitou, většinou na dobu určitou, a často z domu.

Daniele Ganser: Nová doba bude vyžadovat, abychom se nenechali ovládat strachem, chamtivostí či nenávisť, ale abychom uskutečňovali své nejvyšší cíle tak dobře, jak je to jen možné.

6. Co znamená vzájemné zásobování? – rozdíl mezi nebem a peklem :: 45:00

*Před 100 lety vyprodukoval jeden člověk pracující v zemědělství potravu pro další 3 lidi. Dnes vyrobí jeden zemědělec tolik, že to uživí 120 lidí. Na tom vidíme, o co tu jde.

A tak to je a bude téměř všude. Jeden člověk dnes svou práci vykoná stonásobně víc než před 100 lety. Naše technické výtvořiny za nás udělají mnoho práce. To byl však cíl předchozích generací.

Jaké jsou však naše dnešní cíle? Aby to tak šlo i dál a aby pokrok znamenal pro stále větší počet lidí kráčet zpět?

Zpátky ke strachu o holé přežití? Jako kdybychom už nepotřebovali žádné další ideje?

Technické inovace vznikaly jakoby samy od sebe. Úplně jinak je to se sociálními inovacemi.

Je skutečně třeba, aby se loď nejdřív potopila?

Když hlava nepracuje, tělo se vrací zpátky.

Sociální změny potřebují jinou sílu, než jakou se pohánějí stroje. V plavebních vodách pokroku jsme po sociální stránce uvízli na místě. Jak je na tom sociální stát?

Goethův Faust.

Mefistofeles: Když živé chceš poznat a popsat zkusíš, nejprve ducha z toho vyhnat musíš, bys jeho části ve svých rukou měl. Chybí jen bohužel ... (základní příjem) ... duchovní tmel.

Žák: Nechápu zcela vše, co povídá.

Žák: Tím vším jsem nějak otupěl, jako by mi mlýnský kámen v hlavě mlel.

* Nedorozumění začíná tím, když někdo chodí do práce a myslí si, že to dělá pro sebe, protože za to dostává příjem. Příjem ale dostává každý, protože každý ho potřebuje. Každý je totiž odkázaný na práci druhých. Kdyby byl příjem bezprostředně spojený s prací, musely by největší příjem dostávat stroje. Ve skutečnosti je to ovšem tak, že lidé, jejichž práci přeberou stroje, potřebují příjem i nadále.

Základní příjem neodstraňuje výdělečnou práci, ale zbavuje ji jejího absolutního postavení. Vytváří větší prostor pro opravdovost. A smysl nespočívá jen ve funkci.

Před 50-ti lety stála pračka ve Švýcarsku 3.550 franků. To bylo hodně peněz. Ta samá pračka dnes, po padesáti letech dalšího vývoje, stojí 3.195 franků. Cena tedy zůstala přibližně stejná. Ale před padesáti lety měl 1 frank třikrát větší hodnotu než dnes. To znamená, že pračka dnes stojí jen třetinu toho, co stála před padesáti lety. Pánské ostríhání vlasů stálo před padesáti lety přibližně tři a půl franku. Dnes přibližně 40 franků. To znamená, že tam, kde bylo možné optimalizovat výrobní postupy, kde se používá technika, a proto není zapotřebí tolika lidí jako dříve, náklady klesly. Kde tomu tak není, například u holiče, náklady stouply.

Drahá je lidská práce. Protože lidé potřebují příjem. A protože je na jejich práci uvalena daň. Přitom holič, pokud jde o kupní sílu, nevydělává víc než dřív. Na poměru cen ale vidíme, kde a v jaké míře bylo možné postupy racionalizovat, a co pro nás racionalizace znamená. Kdyby se cena pračky vyvíjela jako cena stříhání, stála by dnes 40.000 franků.

Bodo von Plato: Pokud nevím, co za mě pračka vzala na sebe – totiž, ne jen to, že za mě pere prádlo – nedospěji k odpovědi na otázku, zda je nepodmíněný základní příjem kulturním impulzem.

*Už před 212 lety požadoval základní příjem Thomas Paine, ve svém spise *Agrarian justice*.

Zdůvodnil to takto: Všichni lidé jsou si od narození rovni a země živí všechny. Když se člověk narodí, má nárok na část půdy, která ho může uživit. Je-li však už země rozdělena mezi několik málo lidí, kteří si myslí, že je jejich vlastnictvím, ostatním je třeba zajistit nějakou kompenzaci. Touto kompenzací je základní příjem pro ty, kdo nemají vlastní půdu a proto se nemohou zaopatřit sami.

Od té doby se situace změnila. Neboť ani ten, kdo vlastní půdu, dnes není schopen se zásobovat sám. Pro všechny je lepší, když si traktor nemusím zkonstruovat sám a půdu nehnojím jen pro svou domácí potřebu – když jsou výnosy mé práce vždy určené druhým. Samozásobování znamená, že si svoji zeleninu sám vypěstuji a žiji z toho, co si vyrobím sám. To, co u nás vypadá jako samozásobování, je získávání zkušeností, a nikoli samozásobování. Žijeme v systému, kde se zásobujeme navzájem. To znamená, že to, co vytvářím svou prací, je určeno druhým, a to, co si nárokuji pro sebe, vytvořili druhí pro mě. Tato souhra funguje prostřednictvím peněžní výměny. Hodnota vytvořená prací se zaplatí, když v obchodě putuje sýr přes pult ke mně a peníze zase směrem opačným. U mezd se však stále ještě uplatňuje mentalita samozásobování. Jsem-li placen za to, co vytvořím, myslím si, že to, co dělám, dělám pro sebe.

Sufijská legenda o rozdílu mezi nebem a pekle

V pekle je na stole přichystané chutné jídlo. A dlouhé lžice. Každý si vezme jednu.

V nebi je to připraveno stejně. Je přichystané chutné jídlo a lžice. Každý si vezme jednu.

Zásobujeme-li se NAVZÁJEM je výsledkem mé práce to, že ostatní jsou sytí.

Až z iniciativy OSTATNÍCH mám prospěch já sám.

INICIATIVU si však nemohu koupit, jen ji umožnit.

Hans Stalkamp (zemědělec a komunální politik CDU, Wallenhorst): Při vědomí takto změněného paradigmatu je pro mě velmi zahanbující, když člověka, který pro mě pracuje, ponižuji tak, že se musí plazit v prachu, jen aby přežil.

Klaus Wellershof (šéfkonom UBS): Pro mě je znakem novověku absolutní individualizace společnosti. Lidé mají vlastní cíle, vlastní představy a je přirozené, že hledají prostředky, s nimiž by je mohli uskutečnit. A ve společnosti, založené na dělbě práce, při tom velmi důležitou roli hrají právě peníze. Peníze jako prostředek ke svobodě, to je téma, kterému je třeba se věnovat. Že to ovšem mnozí lidé nezvládají a stávají se takřikající otroky peněz, a tím vlastně původní příležitost svobody opět ztrácejí, to je tragédií a ironií naší momentální situace.

* Stát se otrokem peněz, co je to?

Že člověk všechno své konání měří penězi. Jako kdyby peníze byly hodnotou. A myslí si, že peníze mají sloužit především k dalšímu rozmnožování peněz, větší moci nad penězi druhých a jejich životy. Otroci peněz zotročují ostatní mocí, kterou sami propůjčují penězům.

S nepodmíněným základním příjmem by se část peněz na základě demokratického rozhodnutí stala pro každého a pro všechny prostředkem ke svobodě. Peníze jsou sluha, člověk je král. Vytvoří se tím i lepší podmínky pro plnění globální úkolů?

Jakob von Uexküll (mecenáš alternativní Nobelovy ceny): Myslím, že zcela jednoznačně. Konečně by se vytvořil svobodný prostor na to, aby se ve světě dělalo to, co je potřeba. Dnes totiž máme situaci, která je naprosto absurdní. Investiční poradci říkají, že velkým problémem je pro ně to, že je dnes k dispozici příliš velké množství peněz. Zároveň máme téměř všude nadbytečné výrobní kapacity. A pak je tu obrovská nezaměstnanost, která ustavičně stoupá, a obrovské množství dalších neřešených problémů. Je toho tedy hodně, co můžeme a musíme udělat, a to neodkladně, chceme-li se vyhnout globální katastrofě.

* Světové zemědělství je schopno vyprodukovat potraviny pro 12 miliard lidí.

Na Zemi žije 6,6 miliard lidí.

Kvůli hladu a v jeho důsledku zemře každou hodinu 1000 lidí.

Biznysmen an obrazovce: Voda je potravinou. A jako každá jiná potravina, měla by mít tržní hodnotu.

Jean Ziegler (OSN – zabývá se lidským právem na potravu): Dítě, které dnes zemře hladu, je zavražděné.

* Peníze neproudí tam, kde je jich zapotřebí. Uzavírají se před sociální realitou, izolované ve zdánlivém seberozmnožování. Před dveřmi je jich pak nedostatek. Obrovské částky vznikají jako důsledek incestu. To, co způsobují, nevypadá jako rozšiřování životních možností nás všech. Naopak, naakumulovaný zisk imploduje do zběsilého systému. Místo budoucnosti „Sázková kancelář“ (burza).

7. Financování :: 58:18

Renate Ignazio-Keller (Favela Projekt, Sao Paulo): Že se příjem a práce od sebe musí oddělit, nám realita naznačuje stále jasněji. A já si myslím, že základní příjem opravdu může být řešením nezaměstnanosti. Je toho totiž skutečně mnoho, co je třeba udělat, ale nejsou na to peníze. Takže si myslím, že základní příjem by mohl být formou, jak vést peníze tam, kde jsou potřeba, a lidi uvolnit k tomu, aby dělali to, k čemu je nabádá jejich nitro.

* Oddělení práce a příjmu – to vede k základnímu příjmu v určité výši.

Jak by se to ale mělo ve společnosti zorganizovat?

Kruh představuje celkovou hodnotu vytvořenou v národním hospodářství (HDP). Čím produktivější je hospodářství, tím je kruh větší. Jako hodnotu vytvořenou národním hospodářstvím označujeme to, co se za jeden rok v zemi vyrobí, dále zpracuje a nakonec prodá jako zboží nebo služby. Takto vytvořená hodnota se dělí na státní podíl a soukromý podíl. Přibližně polovina vytvořené hodnoty je financovaná prostřednictvím daní a odvodů státu. Tím platíme naše školy, policii, sociální výkony a všechny další výkony, které nemá platit jednotlivec, který je požaduje, ale které chceme nést jako společnost. Výkony, kterými demokraticky pověřujeme stát.

Ve Švýcarsku tvořila složená daňová kvóta v r. 2005 36%.

Ve Švédsku 56%.

V Rakousku tvořila přesně polovinu vytvořené hodnoty, 50%.

A v Německu byla přibližně 47%.

Jak by to bylo se základním příjmem?

U příjmů, které vyplácí stát, by bylo zavedení základního příjmu jen změnou ve způsobu vyplácení. Peníze na tyto příjmy jsou už totiž prostřednictvím stávajících daní v správě státu. I dnes stát vyplácí tyto příjmy z daní – jde o příjmy jeho zaměstnanců, úředníků a příjemců státních dávek. U všech těchto příjmů by bylo zavedení základního příjmu jen změnou v účetnictví.

U příjmů ze soukromé hospodářské činnosti stát peníze na základní příjem ještě nemá. Aby je mohl vyplatit jako základní příjem, nejprve se musí dostat do jeho správy, a to prostřednictvím daní. Tím se však zvyšuje daňová kvóta. Znamená to ještě víc státu?

Znamená to méně státu – méně dohledu a poručnictví, jednodušší spravování. Stát je jen správcem základního příjmu a garantem právního nároku na něj. Daň se ale zvýší!

A jaká daň by to mohla být? Vždy se zdá být nejjednodušší vzít ji těm, kteří více vydělávají. Tuto myšlenku, financovat jistý druh základního příjmu vyššími daněmi z příjmů, měl už Milton Friedman. Chudým domácnostem se měla vyplácet daň z příjmu. Nazval to negativní daní z příjmu.

Jeho model dominoval v diskuzích o financování základního příjmu až do 90-tých let. Vyvinul ho v 60-tých letech a v USA už byl těsně před zavedením. Miltonu Friedmanovi šlo o štíhlý liberálně sociální stát.

Při financování sociálních výdajů prostřednictvím daní z příjmu se dnes, tj. o 50 let později, opíráme o to, čeho bude stále méně – o výdělečnou práci. Tak to dnes vypadá se sociálním státem.

Víc lidí bez výděleku znamená méně daňových výnosů z daně z příjmu. A vyšší daně z příjmu zatěžují výdělečnou práci ještě víc. Kočka se kousá do vlastního ocasu.

Nesmyslné na dani z příjmu je to, že zdaňuje výkon, a tím požírá vlastní základnu.

Jaké daně by to tedy měly být dnes?

Rozhlédněme se zde, v tomto konkrétním podniku, jak je to vůbec s daněmi.

Kavárna v Bazileji, více než 1000 hostů denně, 40 spolupracovníků a spolupracovníků, obrat 3,5 mil. franků ročně. A jak je to s daněmi?

Daniel Häni (Unternehmen Mitte, Basilej): Pro podnik daně vždy představují náklady. A všechny náklady se musí prostřednictvím prodeje vrátit zpět – jinak člověk o podnik brzo přijde. V podstatě existují tři druhy daní: jednou je daň z přidané hodnoty – tu platí přímo spotřebitel – a potom jsou to vedlejší mzdové náklady a daň z příjmu.

* Daň z přidané hodnoty je uvedena na každém pokladním lístku a každý ji může vidět. Pro podnik nepředstavuje žádné náklady a nevystupuje ani v podnikovém účetnictví.

A jak je to s vedlejšími mzdovými náklady?

Daniel Häni: Musím to dělat tak, jako by pracovníci a podnik platili odvody napůl.

Píšu to spolupracovníkovi na výplatní pásku – tak je to předepsané, nemohu ani jinak –

– a samozřejmě i do účetnictví. Peníze na obě části (odvody "placené zaměstnancem" i zaměstnavatelem) ovšem platí podnik a pocházejí, jak už jsem řekl, od hostů.

Peníze na daň z příjmu dostanou pracovníci, dřív než je poukážou daňovému úřadu. No a, samozřejmě, i tyto jimi odváděné daně z příjmu jsou už započítané v prodejních cenách.

* Co tedy zaplatím, když vypiji jedno Latte Macchiato? To je mléko smíchané s espressem. Tady stojí 5,20 franků. Čtvrtina ceny slouží na pokrytí infrastruktury. To jsou náklady na budovu, energie, nábytek a nádobí. Další čtvrtina jsou náklady na suroviny. To je mléko, káva, a kdo chce, dostane i cukr. Největší podíl z ceny tvoří mzdy. Ty jsou pro obsluhu. Ale i pro ty, kdo tu udržují čistotu a celé to organizují. A k tomu potom ještě přistupuje daň z přidané hodnoty. Ve Švýcarsku jen 7,6%. To je daň, která se uplatňuje až tehdy, když zákazník nakupuje a když tedy zaplatí celé to úsilí o vytvoření hodnoty. Pokud totiž číšníkovi předtím vypadne podnos z ruky, nevytvoří se žádná hodnota, i když z alpských luk až sem se na Latte Macchiato vynaložilo hodně práce. Vylité Latte Macchiato už není Latte Macchiato. A tak se na něm neuplatňuje ani daň z přidané hodnoty. Ta stojí na konci vytváření hodnoty a je zřetelně vyznačená. V ceně jsou však i daně, které nejsou vidět a které se už během procesu vytváření hodnoty uplatnily.

Ve mzdách jsou to daně z příjmu, vedlejší mzdové náklady a sociální odvody. I v surovinách jsou však obsaženy daně, protože při jejich výrobě se také vyplácely příjmy, které se zdaňovaly, a i ty se v ceně přenášejí dále. A podobně je to s náklady na infrastrukturu. Platí je spotřebitel. Protože až to, co on vydá, jsou peníze, kterými se zaplatí všechno ostatní, včetně daní.

Jak by to vypadalo, kdybychom to zřetelně znázornili?

Kdyby byly daně v jedné částce – každému viditelné jako daň z přidané hodnoty – a uplatňovaly by se až na konci vytváření

hodnoty, daň by se zakousla až do zralého jablka, a nenahloďavala by ho už předem. Pak by na ceně každý mohl vidět, jakým množstvím peněz přispívá svému státu a spolufinancuje ho.

Demokracie "se děje" u pokladny. U pokladny jsou si všichni rovni.

Kdyby daní byla jen daň z přidané hodnoty, práce načerno by přestala existovat. Potom by se totiž ani na práci nevalovala žádná daň. Černý prodej by ale byl velice lákavý. Místo čtyřiceti franků zaplatit u holiče pod rukou jen dvacet? To je velký rozdíl. Když se nevystaví účtenka, nemusí se vysoká koncová daň platit.

Kdyby ale existovala jen tato jediná daň, tak by to i daňoví kontrolóři měli snazší a byli by efektivnější.

Jen daňoví poradci by se už asi přestali vyplácet. Podnikům a finanční správě by ubylo množství byrokratických nákladů.

Prof. Georg Vobruba (Univerzita Lipsko): Ve světě bez hranic můžete jako stát dlouhodobě udržitelným způsobem vybírat daně jen tehdy, najdete-li takový zdroj daní, který vám nemůže uniknout.

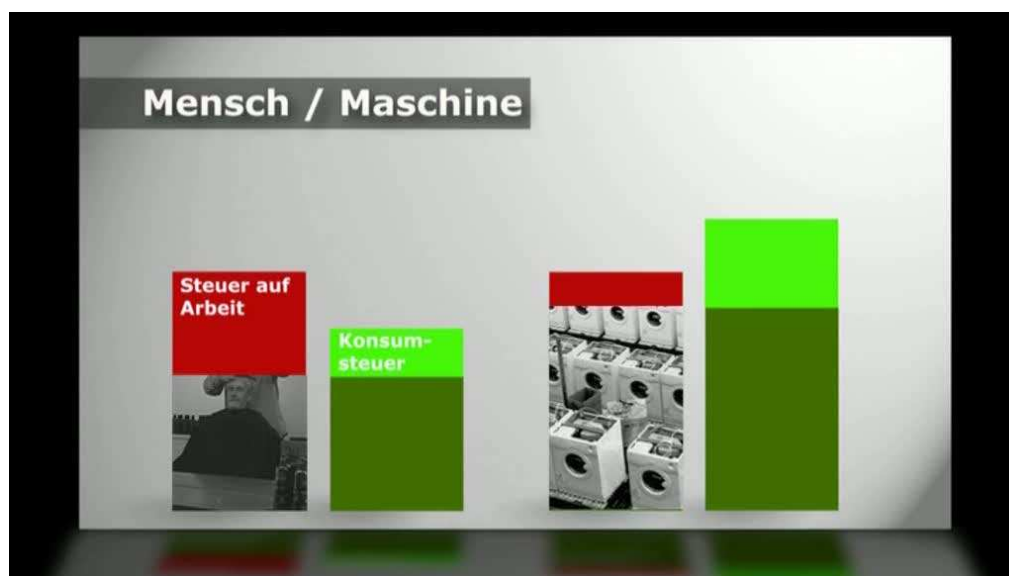
* Daň, která nemůže uniknout, je daň z přidané hodnoty. Uplatňuje se tam, kde spotřebitel vydává své peníze. Proto ji lze nazývat i daní spotřební. Tuto daň nezaplatí ten, kdo Latte Macchiato přinese, ale kdo ho vypije. Naproti tomu daň z příjmu se tváří, jako by byl můj příjem výnosem mojí práce, jelikož je tím, co si přinesu domů. Daň z příjmu je daní samozásobování. Je daní samozásobování a při zásobování vzájemně vytváří potíže. Více starých lidí, více nezaměstnaných – kdybychom měli spotřební daň, pro stát by to finančně nebyl problém. Spotřebovává se totiž stále. A vyrábí se dost.

A právě zde se ukazuje další problém daně z příjmu. Strojová práce je totiž od této daně osvobozena.

Když dnes dva výrobky, z nichž jeden byl vyrobený převážně lidmi a druhý převážně stroji, stojí stejně, je v ceně prvního obsaženo relativně víc daní a v ceně druhého méně. Jelikož stroje nemají příjem, jejich práce je do velké míry nezdaněná. Je to jako u práce na černo.

Vlevo - tak by to mohlo být u holiče (červeně daň z příjmu).

A vpravo u pračky.

Jelikož jsou daně uvaleny na lidskou práci, v prvním případě je v ceně obsažena velká část daní a v druhém jen malá. Pokud v obou případech vyčíslíme jen efektivní cenu, tak jak se tvoří v procesu tvorby hodnoty a aniž bychom započítali předchozí daně, a obojí zdaníme stejnou sazbou spotřební daně, aby celková daň dosáhla objemu, který byl předtím vyznačený červenou plochou, potom stojí první produkt méně a druhý víc než dnes. Strojová práce už totiž není daňově subvencovaná. Práce lidí a strojů se daňově vyrovná, protože daň se uplatní až na výsledek tvorby hodnoty. Stroje nepřeberou pouze práci, ale i placení daní. A kdyby stříhání u holiče při takovéto spotřební dani stálo tolik co dnes, celkové daňové příjmy by výrazně stouply.

Zahrnují-li v sobě ceny produktů, tak jako dnes, ve velké míře i daně, jdou tyto daně s produktem i přes hranice. Proto když lidé v zahraničí koupí produkt ze Švýcarska, platí tím švýcarské školství, infrastrukturu a životní úroveň. To je jedna nespravedlivost.

A ta další?

Co se u nás tak výhodně nakupuje ze zahraničí, je kromě jiného tak laciné i proto, protože tam stát pro lidi realizuje méně výkonů, a proto je jich v ceně zahrnuto méně. Spotřební daň by se uplatňovala na všechny import, na všechno, co se dováží, aby se to v dané zemi prodávalo. A co se vyprodukuje doma, by mělo stejnou

daň. Uplatňovala by se na všechno, co se prodá doma, protože z ní mají prospěch právě lidé, kteří zde žijí. Spotřební daň ale není exportní artikl. Překročí-li produkt hranici, daň už ho neprovází. Každá země zůstane suverénní při rozhodování o svém rozpočtu. I v jeho financování. Spotřební daň je spravedlivou daní globalizace. Spravedlivá daň pro spravedlivý obchod.

A tady byla vymyšlena, v podobě daně z prodeje: brühlovské terasy na břehu Labe v Drážďanech. Hrabě Heinrich von Brühl přišel s myšlenkou odvodu ze všech prodejů v zemi. Přibližně 200 let poté zavedla Německá spolková republika podobnou daň, která se však počítá úplně jinak: je to daň z přidané hodnoty. Vytváří větší prostor pro dělbu práce a je neutrální z hlediska hospodářské soutěže. V Německu svými 19% tvoří největší jednotlivou složku daní. Ve Švédsku je přibližně 25%. Pro vstup do EU je její zavedení podmínkou. Je to daň budoucnosti. Je daní vzájemného zásobování.

Jedním z těch, kteří se spolupodíleli na zavedení daně z přidané hodnoty v Německu, je Dr. Benediktus Hardorp. Nazývá ji výdajovou nebo spotřební daní a podle jeho názoru by měla být daní jedinou. „Podle mých zkušeností daň z příjmu působí vždy jako zpomalovač či brzda, zatímco spotřební daň umožňuje, aby se celý pracovní proces rozvinul. Zdaňování výdajů člověku umožňuje, aby si jasněji položil otázku, jakým směrem chce v životě jít.“ - Dr. Benediktus Hardorp

Götz Werner: Nejjednodušší by bylo mít jenom daň z přidané hodnoty. Pak už bychom nepotřebovali daňové příznání atd., všeho toho bychom se zbavili. Je-li však daní už jen daň z přidané hodnoty, kde je potom částka osvobozená od daní? Protože tato částka je vlastně u daňového výměru sociální složkou.

* U daně z přidané hodnoty každý v ceně zaplatí stejnou daňovou sazbu, ať je bohatý nebo chudý.

Jak do toho zakomponovat sociální složku?

Götz Werner: Zkusme udělat tohle: Každému zpětně vrátíme část daně z přidané hodnoty, která pokryje jeho základní potřeby.

Tímto zpětným vrácením daně je základní příjem. Kruh se uzavírá. Jsme opět u základního příjmu. Ne však s otázkou: „Jak se bude financovat?“, ale: „Jak získá daň z přidané hodnoty sociální rozměr?“ Základní příjem je vrácením daně z přidané hodnoty, je vyplácen jako nezdanitelná částka pokrývající základní potřeby. Z DPH vyplývá základní příjem jako logický krok, kterým se do ní zakomponuje sociální složka. Lze ho chápat jako částku osvobozující základní potřeby od daní. Nepodmíněnost této částky (zákl.příjmu) je tím zcela samozřejmá.

Jak by se to konkrétně projevilo? Přepočítejme si to.

Předpokládejme, že základní příjem by byl 1000, 1000 euro. Ty by se vyplatily každému jako částka osvobozená od daní. Nezávisle na tom, kolik dotyčný vydělává. Pokud nevydělám nic, zůstane mi celkový příjem ve výši 1000 euro. Kdo vydělá 500 euro, bude mít celkový příjem 1500 euro. Kdo má plat 1000 euro, bude mít se základním příjmem k dispozici 2000 euro, atd. Každý v tomto případě dostane 1000 euro daní jako základní příjem. A kolik pak člověk zaplatí na daních?

Jelikož zdaňování práce odpadá a daň se v podobě daně z přidané hodnoty uplatní na výsledek tvorby hodnoty, tak bude činit přibližně 100%. Ve spotřebitelských cenách by tedy přibližně polovinu tvořila daň. Kdo koupí něco za 10 euro, zaplatí 5 euro daní. Kdo má výdaje 1000 euro, zaplatí přitom 500 euro daní. 1000 euro daní ale dostal. Reálně tak zaplatil minus 500 euro daní. Nebo jinak řečeno: reálně dostal 500 euro daní.

Kdo má výdaje 1500 euro, zaplatí při tom na daních opět polovinu ceny, tedy 750 euro. 1000 euro dostal. Reálně zaplatil minus 250 euro daní, nebo jinak řečeno: po sečtení se základním příjmem dostal 250 euro daní.

Kdo má výdaje 2000 euro, zaplatí při tom 1000 euro daní. A tak reálně nezaplatil žádné daně, ale reálně ani žádné nedostal.

Až ten, kdo má výdaje vyšší než je dvojnásobek základního příjmu, platí reálně daně. Kdo má výdaje 3000 euro, zaplatí přitom reálně 500 euro daní. A tak dále. Nulový daňový bod leží u výdajů, které jsou dvojnásobkem základního příjmu. Tady je přechod k daňové progresi.

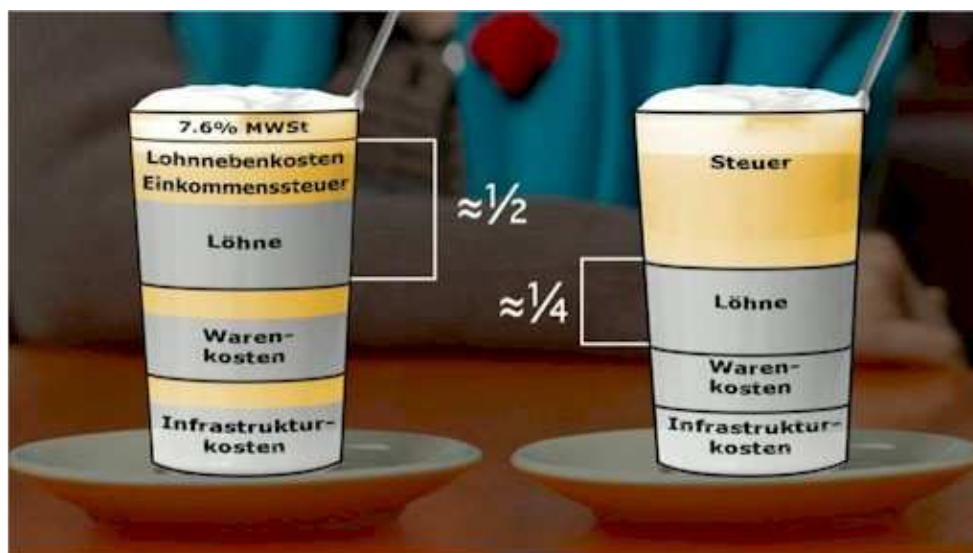
Kdo má výdaje 3000 euro, jako daň z nich zaplatí 17% této sumy. Kdo má výdaje 5000 euro, platí daňový podíl 30%. Při ještě vyšších výdajích stoupá daňový podíl až na 50%. A podobně dochází k progresi i na opačnou stranu. Sociální progresse daně z přidané hodnoty by prostřednictvím základního příjmu byla jednoduchá. A především – účinná.

Steuer-Progression

1000	0	1000	500	-500	-50%
1000	500	1500	750	-250	-17%
1000	1000	2000	1000	0	-
1000	2000	3000	1500	500	17%
1000	4000	5000	2500	1500	30%
1000	8000	9000	4500	3500	39%

Prof. Philippe van Parijs: Levice obvykle argumentuje proti spotřební dani tím, že je regresivní. Že chudí platí na daních větší podíl svého příjmu, existuje-li jen spotřební daň a neexistuje daň z příjmů. Ale daň z příjmu ani v té podobě, v jaké funguje dnes, rozhodně není progresivní. Bohatší lidé totiž mají i víc možností, jak část svých příjmů skrýt nebo na ně uplatnit daňové odpisy.

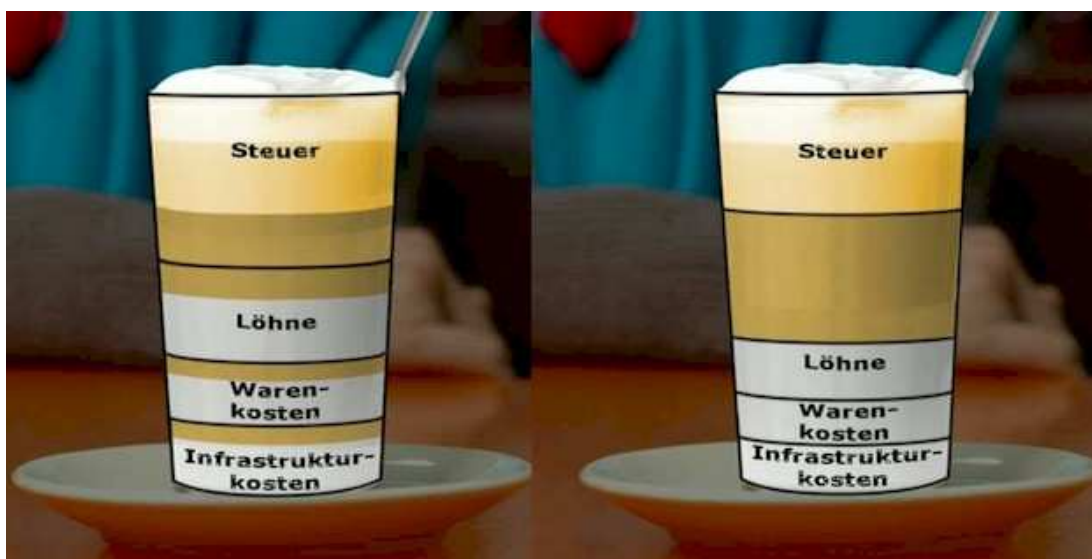
* Kdo si to může dovolit, minimalizuje svůj příjem před zdaněním tak, že plací daně z příjmu se dovede ve velké míře vyhnout. Kdo si to dovolit nemůže, toho daň z příjmu zatěžuje. Nakonec se posouvá, jak jsme viděli, spolu s progresí v cenách dále, aniž by tu základní příjem vytvářel její sociální kompenzaci. Daň z příjmu tu už jen má mírně náš zrak, odvádí od pochopení.

Takhle (vlevo) to vypadá, když se daň uplatňuje v jedné částce na hotový produkt. A takhle (vpravo), když se jako daň z příjmů započítává už do cen polotovárů. Tady tvoří náklady na spolupracovníky téměř polovinu ceny. Vpravo by tvořily přibližně čtvrtinu. Vlevo je práce pod tlakem vysokých nákladů. Tvoří největší podíl ceny – to znamená, rychle rozhodovat o tom, kdo je nepotřebný, všechny vytížit až na hranici snesitelnosti a téměř žádný prostor k tomu, vyzkoušet něco nového. Vpravo by bylo více prostoru, méně stresu a lepší možnost zaměstnat někoho dalšího. Tímto způsobem působí daň z přidané hodnoty na práci.

Základní příjem účinkuje ve stejném směru. Jedna část základního příjmu je zaplacená už prostřednictvím stávající daně. Druhá část způsobí zvýšení daní a jako základní příjem vroste do příjmu ze soukromé výdělečné

činnosti. I u těch, kteří dodávají suroviny a zabezpečují infrastrukturu. Všechny daně se uplatní teprve na hotový konečný produkt, až když je předáván zákazníkovi.

Když stojí tedy toto Latte Macchiato na stole před zákazníkem, jeho cena se skládá takto:

Spodní třetina je cena za výrobu Latte Macchiato. Prostřední třetina je cena za základní příjem. Horní třetina je cena za ostatní veřejné výkony. A mimochodem, všechny ceny jsou příjmem.

Spodní třetina jsou příjmy těch, kdo se bezprostředně podílejí na tvorbě hodnoty. Horní třetina jsou příjmy těch, kdo k tomu vytvářejí rámcové podmínky a plní veřejné úkoly. Prostřední třetina je základní příjem pro všechny.

V porovnání se současným stavem by náklady na práci v této kavárně netvořili téměř polovinu ceny, ale přibližně šestinu. Spolupracovníci by přitom pobírali stejný příjem – dnes mínus daně, potom plus základní příjem. Základní příjem vrůstá do stávajícího příjmu, výše celkového příjmu se nemění. (modrá - výdělek; béžové - zákl.příjem)

Takový je princip.

V praxi je základní příjem novým východiskem pro vyjednávání. Například, pokud v práci vydělám jen tolik, kolik odpovídá základnímu příjmu, pak možná raději zůstanu doma – a budu se starat o děti, které také mají základní příjem; nebo mě zláká houpací síť. Nikoli v kanceláři. Doma!

V každém případě – kdo dá výpověď vnitřně, se základním příjmem to může hned udělat i navenek.

A vybudovat si něco vlastního. Sám nebo s druhými. To znamená více vábení myšlenkami oproti vábení výdělkem. Každý už totiž jeden příjem má a už s ním do práce přichází. Tak se pak lze pustit i do něčeho nového. A zeptat se dalších, zda se nechtějí přidat, protože i oni mají základní příjem.

Možná ale nechci nic jiného, než dělat svoji dosavadní práci dál.

Základní příjem přispívá k větší rovnoprávnosti.

Dává větší váhu mým vlastním představám, jak má vypadat práce. Skutečná spolupráce. A pak možná i zaměstnavatel bude muset přidat k základnímu příjmu ještě něco navíc.

V něčem se změní i firemní kultura. Jak vysoké budou pak výdělků, bude novým předmětem jednání. Předmět jednání má však mnoho hledisek. Má-li v rodině příjem jen jeden z partnerů, ten druhý ho nemá vůbec a děti dostávají jen dětské přídatky, potom má z příjmu jednoho partnera příjem i druhý partner – a děti.

Základní příjem uvolňuje příjem ze skupinové závislosti na firmě a rodině a zaměřuje ho směrem od demokratického celku k jednotlivé osobě. Základní příjem působí emancipačně. Větší rovnoprávnost i v rodině. A lepší šance na pracovním trhu.

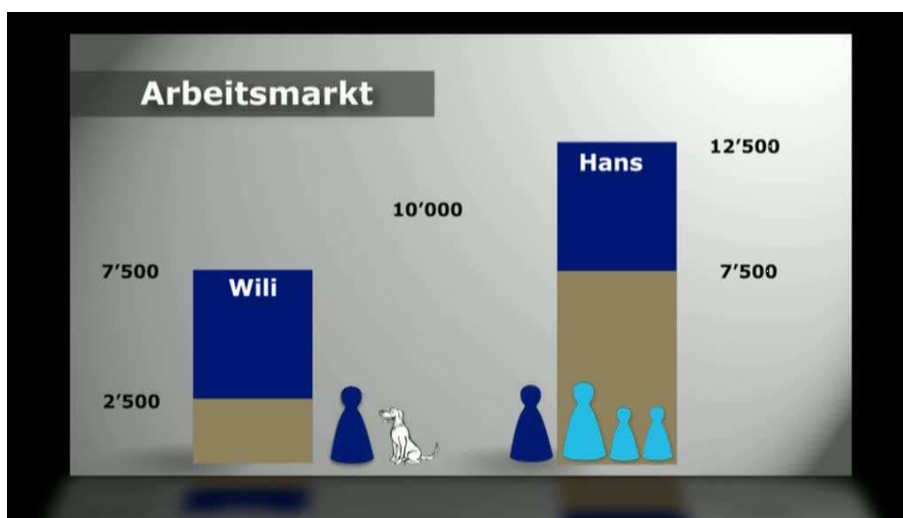
Willi a Hans jsou kolegové. Stejná firma, stejná práce, stejný příjem.

Jsme ve Švýcarsku. 10.000 franků, z toho se dá dobře žít. Záleží však i na tom, kolik osob z toho žije.

Hans má rodinu – ženu a dvě děti. Předpokládejme, že základní příjem ve Švýcarsku by byl 2.500 franků a předpokládejme, že děti by dostávaly polovinu. Pak by Hansova rodina měla jeho základní příjem plus základní

příjem jeho ženy a dětí. Dohromady 7.500 franků. Dříve musel Hans tyto peníze vydělat svou prací, aby byla rodina zaopatřená. Teď by mohl jít pracovat i za 2.500 franků a měl by se se svou rodinou stejně jako dřív. Willi žije sám. No dobrá, má i psa. Ale psi nepobírají základní příjem. Se svým základním příjmem by měl Willi stejně jako předtím, kdyby za svou práci dostal 7.500 franků.

To znamená, že Hans má nyní zřetelnou výhodu na pracovním trhu. Protože má rodinu, protože existuje základní příjem, protože má lepší vyjednávací základnu a svoji práci může nabídnout mnohem výhodněji než Willi, bez toho, aby jeho rodina měla méně peněz. Co to bude znamenat pro výši výdělečných příjmů? Nebude to asi tak, že by se za stejnou práci platily zcela rozdílné mzdy. Nebude to ani tak, že výška mzdy by se orientovala jen podle Williho nebo jen podle Hanse. Ustálí se na nové výši. A to uprostřed, u 5.000 franků. Stejná firma, stejná práce, stejný příjem. 5.000 franků pro Williho i pro Hanse.

Kromě tvorby hodnot měřitelných penězi však existuje i tvorba hodnot, které se penězi měřit nedají. To jsou bezplatné hodnoty, sociální, kulturní, lidské hodnoty. Zavedením základního příjmu by se tvorba bezplatných hodnot zvýšila. Například ve zdravotnictví. Pečovatelské z náklonnosti. Duchovní aktivita. Čas na lidi. Vzdělání, které posiluje. Svobodný výzkum ve všech oblastech života a svobodné podnikání v oblastech, které vnášejí do světa něco nového. Činnosti, které se nedají racionalizovat a často ani zaplatit. Základní příjem by také uvolnil čas, aby se člověk mohl zabývat tím, o co vlastně v životě jde.

Poklesla by tím tvorba hodnot měřitelných penězi? Možná, protože někteří by do práce chodili jen dva dny v týdnu a ve zbývajícím čase by se starali o svou babičku – která má také základní příjem.

Při dnešním stupni automatizace by to nevedlo k poklesu produkce.

Ve společnosti, která by byla zdravější, méně ustrašená, sebevědomější a bohatší na ideje, by mnohé nabylo novou hodnotu a umožnilo by se mnoho dalšího, co dnes zůstává jen v zárodku. Hospodářská dynamika by se zvětšila, a tím i tvorba hodnot měřitelných penězi.

8. Proč ještě nemáme základní příjem? :: 1:28:28

* Co dnes potřebujeme nejvíc?

Konstantin Adamopoulos (vedoucí Bronnbašského stipendia, Mannheim): Důvěru.

* A čím Vy trpíte nejvíc?

Adamopoulos: Zimou.

* Je základní příjem výtvořem fantazie, nebo rozumu?

Adamopoulos: Myslím si, že je to racionální a ekonomické.

* Proč tedy ještě nemáme základní příjem?

Dr. Sascha Liebermann: Něco, co vede náš život jako vnitřní kompas, je v rozporu s problémy a možnostmi, před kterými stojíme. Nejsme schopni to uvést do souladu. A jelikož nejsme ještě tak daleko, abychom si položili otázku, zda jsou naše přesvědčení správná, nebo zda bychom neměli uznat, že naše přesvědčení už neodpovídají době, tak se držíme toho, co máme. To znamená, že tím silněji musíme všechno – školu, univerzitu – orientovat na výdělek. Protože se těch starých přesvědčení nechceme vzdát. Je to vlastně symptom. Vyostření rozporu mezi

starými představami s jejich možnostmi, a novou situací, v níž se nacházíme, je příznakem toho, že tyto představy už ztratily platnost.

Jakob von Uexküll: Dnes už zde nejde o to, aby systém, který tu teď máme, fungoval i nadále. Jde o to, že musíme vytvořit zřetelné alternativy. Myslím, že myšlenka základního příjmu, i když začneme tím, že ji budeme praktikovat jen lokálně, prostřednictvím regionálních měn atd., že tato myšlenka je velmi dobrým příkladem alternativního uspořádání, i když nejde o něco úplně nového a revolučního.

Dr. Eduardo Suplicy (senátor v Brazílii): Základní příjem není charita. Není to jen pomoc. Je to lidské právo. Je to právo každého člověka podílet se na bohatství své země.

* Přičiněním senátora Suplicyho je už nepodmíněný základní příjem zakotvený v brazilské legislativě – jako cíl do budoucna.

V jakých zemích lze vůbec uvažovat o základním příjmu?

Helmy Abouleish (předseda Mladých egyptských podnikatelů): Myslím, že i v Egyptě je to možné. Jen je třeba se na to podívat úplně jinak. Nelze to srovnávat s modely, vyvinutými pro Evropu. Myslím, že je dokonce velmi důležité všimnout si toho a přizpůsobit to i Egyptu.

* Jak by základní příjem působil na lidi v Egyptě?

Helmy Abouleish: Zpočátku osvobodivě! Nejprve by se osvobodili z existenční nouze a později by mohli zcela jinak pohlížet do budoucnosti a rozvažovat své možnosti. Teď jim jde o holé přežití.

* Pane Suplicy, proč se tolik zasazujete o základní příjem?

Suplicy: Protože chci najít pravdu. Chci najít způsob jak odstranit absolutní chudobu, vybudovat spravedlivou společnost, zlepšit přerozdělování příjmů, dosáhnout spravedlnosti a přispět k tomu, aby jednou přišel den, kdy každý bude moci usednout za stůl bratrství. Jak to řekl Martin Luther King ve svém projevu „I have a dream (Mám sen).“

* Se základním příjmem by se mohlo začít u dětí. Například od ročníku 2000. A s dětmi roste základní příjem do společnosti. Začít však můžeme i u vlastního příjmu. Když o něm budeme přemýšlet jinak.

Götz Werner: Při poskytování příjmu člověku neplatíme za jeho výkon, ale příjmem mu umožňujeme přispívat společnosti. Vaše práce, kterou vykonáváte a kterou my všichni vykonáváme, je vždy nezaplacená, příjem Vám ji však umožňuje vykonávat.

* Začít se základním příjmem by se dalo i v některém regionu. Například v Meklenbursku-Předpomořansku. Nebo ve městě. Například v Greifswaldu.

Nadace mohou začít tím, že lidem poskytnou finance v dostatečné výši a bez podmínek.

Falk Zientz (GLS banka, Bochum): Nadace, a také stát se svými příspěvky – zde jsou nástroje na financování svobodného duchovního života a sociální sféry. V centru pozornosti ale takřka vůbec nestojí jednotlivý podnikavý člověk, ať už v sociální, nebo kulturní oblasti. Naopak, jsou to žádosti o finance, byrokratické struktury, kritéria, které je třeba splnit. – Takže, individuum se tu nebere vážně.

* Přesně k tomu by vedl základní příjem: Individuum by se bralo vážně. Proti tomu se obvykle namítá, že právě individuu se nedá věřit, že většina lidí žádné vlastní ideje nemá a že sám od sebe nikdo nic dělat nechce a nebude. Jaké zkušenosti má v tomto směru vedoucí Centra pro existenční podporu nezaměstnaných ve Frankfurtu nad Mohanem?

Ellen Bommersheim: Ideje tu jsou. Jenomže jsou zasypané, často překryté existenčním strachem a mylnými představami o tom, co vůbec člověk dělat může, co smí a co chce. Jsem pevně přesvědčená, že základní příjem by pomohl uvolnit větší potenciál. To znamená, že by se to vrátilo i hospodářství a společnosti.

Otázkou je: Jak velká bude návratnost investice, kdyby byl zaveden základní příjem? Myslím, že velká, velmi velká.

* A tak bychom s ní měli začít. Tato investice však plyne všem, i těm, které vůbec nemám rád.

Adamopoulos: Právě to pokládám za velmi důležité.

Dr. Erich Kitzmüller (filosof hospodářství, Univerzita Klagenfurt): Celý život jsem se namáhal, studoval, ovládal se a omezoval, jen abych si našel nějaké smysluplné zaměstnání, a z ničeho nic si přijdou tito mladí, kteří se vůbec nemuseli omezovat, a najednou mají dostávat peníze jen tak? To je přece skandál! Myslím, že právě tento

argument stojí za odmítáním základního příjmu. Jelikož však taková argumentace nevypadá dobře a člověk pak nevystupuje zrovna v příznivém světle, raději řekne: Dobrá, ale dá se to vůbec financovat?

Anna Katharina Dieterle (důchodkyně, Bazilej): Usilovali jsme o to, abychom práci zmechanizovali, abychom člověka osvobodili, a teď si stěžujeme, že nemáme pracovní místa. A nikdo neřekne: Ano, hrome, právě proto jsme posledních 100 let tak těžce pracovali, abychom už takhle pracovat nemuseli! To nehlásá ani jedna politická strana. A to mě zlobí až do úmoru.

Dr. Erich Kitzmüller: Zkrátka rozhodujícím argumentem je pak docela osobní nepřejícnost (závistí): Ať to ostatní nemají o nic snazší, než jsem to kdysi měl já. Základní příjem je pro ni trnem v oku. To znamená, když se od této nepřejícnosti osvobodím, neprospěji tím jen základnímu příjmu, ale vlastně i svému zdraví a své schopnosti být člověkem.

České titulky a tento výpis: Leoš Převrátil, Trojtečka Semily – <http://eko.invaldorf.cz>